

Çocuk Gelişimi Ön Lisans Öğrencilerine Göre “Çocuk” Kavramı

The Concept of "Child" According to Child Development Associate Degree Students

Hande GÜNGÖR , Dr. Öğretim Üyesi, Pamukkale Üniversitesi, hgungor@pau.edu.tr

Hülya GULAY OGELMAN , Prof. Dr., Sinop Üniversitesi, ogelman@sinop.edu.tr

---

Güngör, H. ve Gülay Ogelman, H. (2022). Çocuk Gelişimi Ön Lisans Öğrencilerine Göre “Çocuk” Kavramı. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 581-599.

Geliş tarihi:22.03.2021

Kabul tarihi:31.05.2022

Yayımlanma tarihi: 28.06.2022

Öz. Çocuk gelişimi öğrencilerinin çocuğa yönelik algıları, bakış açıları, onların sonraki yıllardaki tutumlarını etkileyebilir. Mesleği çocuklarla ilgili olan alanlardaki öğrencilerin çocuk kavramlarının ortaya konulması gerek öğretmen eğitiminin standartlarının yükseltilmesi gerekse çocuk eğitimindeki kalitenin arttırılması adına önem taşımaktadır. Metaforlar, bir kavrama ilişkin bireylerin anlama sürecini ortaya konmasında bir araç olarak kullanılabilirler ve bu şekilde bireylerin kavram ile ilgili derin düşüncelerini ortaya çıkartılmasını sağlayabilirler. Bu çalışma, çocuk gelişimi ön lisans öğrencilerinin “çocuk” kavramına yönelik algılarının metaforlar aracılığı ile ortaya konulması amacı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Çocuk Gelişim Programında öğrenim gören 270 (%52.6) birinci sınıf ve 243 (%47.4) ikinci sınıf olmak üzere 513 öğrenci oluşturmaktadır. Nitel araştırma deseninde gerçekleştirilen araştırmanın verilerini katılımcıların çocuk kavramına yönelik metaforları içeren dokümanlar oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarında, öğrencilerin “çocuk” kavramına ilişkin 161 metafor geliştirdikleri belirlenmiştir. Bu metaforlardan 100’ü bir kez söylenmişken, 61 metafor birden fazla kez söylenmiştir. En sık belirtilen ilk üç metafor ise “çiçek”, “fidan” ve “ağaç” olmak üzere birbirleriyle oldukça ilişkili doğadaki kavramlar olduğu görülmektedir. Katılımcıların “çocuk” kavramına ilişkin algılarının 18 adet farklı kavramsal kategori oluşturduğu görülmüştür. Katılımcıların oluşturdukları metaforlar, kavramsal kategorilere göre sınıflandırıldığında en fazla metafor bulunan kategorinin “Yansıtıcı bir varlık olarak çocuk” olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk gelişimi, Çocuk, Metafor.

Abstract. Child development students' perceptions of the child may affect their attitudes in the following years. Revealing the concepts of children perceived by the students whose profession is related to children is important for both raising the standards of teacher education and increasing the quality of child education. Metaphors can be used as a tool to reveal the understanding process of individuals regarding a concept, and in this way, they can reveal the deep thoughts of individuals about the concept. This study was carried out with the aim of revealing the perceptions of the “child concept” of the Child Development Associate Degree students in Denizli sample through metaphors. The study group consists of a total of 513 students, 270 (%52.6) first year and 243 (%47.4) second year students studying in the Child Development Program. The research was conducted in the qualitative research design and data were collected from documents created by the participants which contain their perceptions of “child” through metaphors. According to the results of the study, it was determined that students developed 161 metaphors about the concept of "child". While 100 of these metaphors were said once, 61 metaphors were said more than once. The first three most frequently mentioned metaphors are seen to be concepts in nature that are highly interrelated with each other, namely "flower", "sapling" and "tree". It was seen that participant' perceptions of the concept of "child" created 18 different conceptual categories. When the metaphors created by the participants are classified according to

conceptual categories, it can be said that most of the metaphors are in the “The child as a reflective being” category.

Keywords: Child development, Child, Metaphor.

Extended Abstract

Introduction. Perceptions of those working with children in the education and health fields towards children and the perspectives about the child concept are of great importance. One of the methods used to reveal this perception is metaphor. Through metaphors, it is possible to unearth individuals' process of perceiving a concept (Eraslan, 2011). Metaphors are a powerful way of carrying the meaning using the words. In this sense, metaphor has the potential of expressing much more than assumed. It can be needed not only in art and literature, but also in all fields that human beings are involved, from economy and advertising to politics, business, science, psychology and education (Geary, 2012). Plato maintained that a common understanding can emerge from complex concepts thanks to metaphors (Jensen, 2006). In addition, it can be easier to learn information with metaphors. Metaphors can also reveal how reality should look (Alpaslan & Kutanis, 2007). In this study, students in Child Development associate degree program were asked to express their perceptions of child concept by establishing similes about it. Child development associate degree program is a division at two-year vocational schools. Students who complete their education in this program are defined as teaching assistants. Graduates of child development associate degree program can work as teachers, teaching assistant or qualified instructor in official and pre-school education institutions. These graduates can also work in special education and rehabilitation centres, and children's departments of hospitals. In recent years, there has been an increase in the studies related to metaphors in Turkey. Concerning the concept of child, several studies have been conducted with child development associate degree students (Gülen & Dönmez, 2020), child development undergraduate students (Akıncı Demirbaş, 2015), preschool teaching students (Akgün, 2016; Koçer, Ünal, & Eskidemir Meral, 2015), preschool teachers (Kuyucu, Şahin & Kapıcıoğlu, 2013), and parents (Ercan, 2014; Pesen, 2015). Although there is an increase, especially after 2013, in the studies on the metaphors for the concept of child from the perspectives of educators and parents, it is believed that they are still insufficient and some more studies related to the issue including different samples are needed. Child development program students' perceptions and perspectives towards the child concept may affect their attitudes in the following years. It is essential to reveal the child concepts of the students whose professions are in the fields that require working with children in order both to raise the standards of teacher education and to increase the quality of child education. With this study, it is aimed to reveal the perceptions of Child Development Associate Degree students in Denizli sample towards the concept of "child" through metaphors. The sub-goals of the study are as follows:

1. What are the metaphors that associate degree students in child development program use to explain the concept of "child"?
2. How can the metaphors remarked by associate degree students in the child development program regarding the concept of "child" be categorised?

Method. This study, which was carried out to determine the perceptions of child development program students about the concept of "child" through metaphors, was carried out with the descriptive survey model, one of the qualitative research methods. The sample of the study was comprised of a total of 513 students, consisting of 270 (52.6%) first grade and 243 (47.4%) second grade students studying at Child Development Program.

In order to determine the metaphors related to the concept of "child", the participants were asked to complete the following statement: "Child is like ... because ... ". The participants were given about half an hour to complete this statement and were asked to focus on only one metaphor. Each statement written by the students constituted the data source of this study as a "document".

The analysis of the data in the study was performed in three stages:

1. Coding the metaphors: The metaphors expressed in the written documents by the participants were transferred to the computer medium and codes were formed. Each code was named after the

metaphor itself. At this stage, the reasons stated for the created metaphors were also transferred to the computer environment with the codes.

2. Establishing the categories: At this stage, the metaphor codes were categorized by evaluating the participants' perspective on the concept of "child". In this context, 18 different conceptual categories were determined in the study.

3. Validity and reliability: Three experts were asked for their opinions concerning the categories and the metaphor table created to ensure the reliability of the study. For the validity of the study, the data analysis process conducted in accordance with qualitative research techniques was explained in detail. On the other hand, the findings were presented quantitatively and also qualitatively by including participant statements.

Result and Discussion. According to the findings of this study, which examined the "child" concept of Child Development associate degree students, it was determined that the students developed 161 metaphors related to the concept of "child". While 100 of these metaphors were stated once, 61 metaphors were used more than once. It was observed that the first three metaphors that were most frequently mentioned include "flower", "sapling" and "tree", concepts that are highly associated as parts of nature. It can also be said that a significant portion of the participants likened children to the parts of nature.

It was revealed that 18 categories were formed within the scope of the research. The category of "child as a reflective being" has the highest number with 29 metaphors. This category includes the metaphors of "Open Box, Tree, Family, Mirror, Garden, Empty Paper, Empty Bucket, Empty Sheet, Environment, Flower, Nature, World, Parent, Sapling, Camera, Future, Shadow, Rose, Sun, Dough, Paper, Video Camera, Magnet, Miracle, Field, Seed, Soil, Grape, and Leaf. In this context, it can be suggested that most of the participants likened children to the concepts related to nature.

This study draws attention in terms of specifying more metaphors than other studies on the subject (Akgün, 2016; Demirbaş, 2015; Gülen & Dönmez, 2020; Kuyucu, Şahin, & Kapıcıoğlu, 2013). In addition, categories such as "having rights", "distinctive, unique", and "creative" that do not exist in similar studies stand out in this study. This finding is significant in terms of revealing the multifaceted perspectives of the participants towards the child. As a matter of fact, in the study conducted by Gülen and Dönmez (2020 p. 3673), it was stated that "the fact that the child is an individual in itself has been forgotten".

Children are a community that is concerned by all parts of the society in terms of both their development and education, and interact with every segment of society directly or indirectly (Fass, 2003). In this regard, in addition to educators and professions related to children, the opinions of people who are in direct contact with the child, such as parents, administrators and staff in educational institutions, and even those who are not in direct contact should be addressed. In this way, the idea of "child" in different segments of the society can be revealed in detail. In addition, it is essential to unearth the opinions of the students in Child Development and Pre-School Teaching departments on different topics related to the child in order to make some arrangements in the courses. Therefore, metaphor studies should be made widespread.

Giriş

Çocuk, on sekiz yaşını doldurmamış kişiyi ifade eden toplumsal ve evrensel bir kavramdır. Çocuklar, topluluklarda geleceğin teminatı olarak değerlendirilen önemli bir gruptur. Bu bağlamda çocukların ve haklarının korunması, Türkiye’de son yıllarda üzerinde dikkatle durulan konulardan biridir. Eğitim ve sağlık alanlarında çocuklarla çalışan mesleklerin çocuklara yönelik algıları, çocuk kavramına bakış açıları önem taşımaktadır. Bu algının ortaya konulmasında kullanılan yöntemlerden biri, metafordur. Metafor, Türkçe kökenli bir isim olmamakla birlikte son yıllarda konu ile ilgili artan araştırmaların sonucunda sıklıkla kullanılmaktadır. Türkçe’deki metafor kelimesinin eş anlamlısı olarak mecaz kelimesi bulunmaktadır. Arapça kökenli olan mecaz ismi “Bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek şekilde kullanma, metafor” anlamını taşımaktadır (Güncel Türkçe Sözlük, 2020). Bu makalede de, konu ile ilgili diğer yayınlardaki yaygın kullanımdan dolayı metafor sözcüğü tercih edilmiştir. Metafor ismi, Yunanca kökenlidir ve “meta-öte” ile “pherin-taşımak” sözcüklerinden oluşmuştur. Metaforun anlamı, “bir şeyi başka bir şey anlamında kullanmaktadır (Parın, 2017). Metaforlar aracılığı ile bir kavrama ilişkin bireylerdeki anlama süreci ortaya konulabilmektedir (Eraslan, 2011). Bu anlamda metafor, sanılandan çok daha fazlasını ifade eder. Metafora sadece sanat ve edebiyatta değil, ekonomi ve reklamcılıktan siyasete, işletmeden, bilim, psikoloji ve eğitime kadar insanın yer aldığı tüm faaliyet alanlarında ihtiyaç duyulabilmektedir (Geary, 2012). Plato, metaforlar sayesinde karmaşık kavramlardan ortak bir anlayışın çıkabildiğini ifade etmiştir (Jensen, 2006). Ayrıca metaforlar ile bilginin öğrenilmesi de kolaylaşabilmektedir. Metaforlar, gerçekliğin nasıl görünmesi gerektiğini de ortaya koyabilmektedir (Alpaslan ve Kutanis, 2007).

Türkiye’de metafor yöntemi ile çocuk algısının ortaya konulduğu araştırmalar söz konusudur. Alan yazında çocuk kavramının metafor analizi ile incelendiği araştırmalar incelendiğinde, turizm sektörü çalışanları (Silik, Silik ve Atar, 2021), rekreasyon bölümü öğrencileri (Silik, Silik ve Çetinkaya, 2022), çocuk gelişimi ön lisans öğrencileri (Gülen ve Dönmez, 2020), çocuk gelişimi lisans öğrencileri (Akıncı Demirbaş, 2015), okul öncesi öğretmen adayları (Akgün, 2016; Koçer, Ünal ve Eskidemir Meral, 2015), okul öncesi öğretmenleri (Kuyucu, Şahin ve Kapıcıoğlu, 2013) ve anne-babalar (Ercan, 2014; Pesen, 2015) ile yapılmış araştırmalar görülmektedir. Silik, Silik ve Atar (2021), rekreasyon bölümü öğrencileri ile gerçekleştirdikleri araştırmada, katılımcıların çocuk algılarının 20 kategori altında toplandığını, en çok metaforun üretildiği kategorilerin “eğitimden etkilenebilir olma, muhtaç olma, yönlendirilebilir ve işlenebilir olma” kategorilerde olduğunu belirtmişlerdir. Silik, Silik ve Atar (2021)’in araştırmasında katılımcıların en çok ürettikleri metaforlar ise çiçek, ağaç/yaş ağaç ve fidan olarak görülmektedir. Silik, Silik ve Çetinkaya (2022), turizm çalışanları ile gerçekleştirdikleri araştırmalarında katılımcıların çocuk kavramına yönelik oluşturdukları metaforların 17 farklı kategori altında toplandığını, bu kategorilerden en çok metaforun yer aldığı kategorilerin sıra ile “olumsuz duygular uyandırma, doğal ve masum olma ve olumlu duygular uyandırma” kategorileri olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmada katılımcıların en çok ürettikleri metaforların ise “melek, ayna, yavru bir ağaç/verimli bir ağaç/ağaç” metaforları olduğunu ifade etmişlerdir. Çocuk gelişim programı öğrencilerinin çocuk kavramına yönelik algılarının metafor yöntemi ile incelenen Gülen ve Dönmez (2020), katılımcıların çocuk kavramına yönelik 51 farklı metafor ürettiklerini, en çok üretilen ilk üç metaforun ise oyun hamuru, boş levha ve hamur olduğunu belirtmişlerdir. Bu metaforlara benzer metaforların üretildiği bir başka araştırma Akgün (2016) tarafından okul öncesi öğretmen adayları ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada katılımcıların en çok metafor ürettikleri kategoriler yönlendirilebilir ve işlenebilir olma, muhtaç olma ve eğitimden etkilenebilir olma kategorileri olarak ifade edilmiştir.

Alan yazında çocuk kavramına yönelik metaforların incelenmesine yönelik araştırmalar değerlendirildiğinde araştırmaların mesleğinde çocuklar ile etkileşim içerisinde olacak çalışma

grupları ile gerçekleştiği ve katılımcıların çocuklar ile olan ilişkilerinin onların çocuk kavramına bakış açılarını farklılaştırdığı söylenebilir. Bununla birlikte konu ile ilgili araştırmaların özellikle 2013'ten sonra artış gösterse de yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Konu ile ilgili farklı örneklemlerle çalışmalara ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

Çocuk gelişimi ön lisans programı, iki yıllık meslek yüksekokulları bünyesinde bulunmaktadır. Bu bölümde eğitimini tamamlayan öğrenciler öğretmen asistanı olarak tanımlanmaktadır. Çocuk gelişimi ön lisans programı mezunları, resmi ve okul öncesi eğitim kurumlarında, öğretmen, öğretmen yardımcısı veya usta öğretici olarak çalışabilmektedirler. İlgili programdan mezun olan öğrenciler ayrıca özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde, hastanelerin çocuk bölümlerinde de görev alabilmektedirler. Bu bağlamda çocuk gelişimi ön lisans programı öğrencilerinin, çocuklar ile çok yakın etkileşim içerisinde olacak kişiler olmaları sebebiyle çocuk kavramına yönelik algılarının incelenmesi önemlidir.

Bireyin algı, tutum ve davranışları birbirleri ile ilişkilidir. Çocuk gelişimi öğrencilerinin çocuğa yönelik algıları, bakış açıları, onların sonraki yıllardaki tutumlarını etkileyebilir. Özdevecioğlu (2003)'na göre kişilerin algıları tutumlarını etkilemekte, bireyler geliştirdikleri tutuma uygun davranışlar gösterebilmektedir. Mesleği çocuklar ile ilgili olan alanlardaki öğrencilerin çocuk kavramlarının ortaya konulması gerek öğretmen eğitiminin standartlarının yükseltilmesi, gerekse çocuk eğitimindeki kalitenin artırılması adına önem taşımaktadır.

Bu çalışma ile Denizli örneklemindeki Çocuk Gelişimi Ön Lisans öğrencilerinin "çocuk" kavramına yönelik algılarının metaforlar aracılığı ile ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırmanın alt amaçları şu şekilde ifade edilebilir:

1. Çocuk gelişimi ön lisans öğrencilerinin "çocuk" kavramını açıklamak için başvurdukları metaforlar nelerdir?
2. Çocuk gelişimi ön lisans öğrencilerinin "çocuk" kavramına yönelik başvurdukları metaforlar hangi kategoriler altında toplanabilir?

Yöntem

Çocuk gelişim programı öğrencilerinin "çocuk" kavramına ilişkin algılarını metafor ile belirlemek için gerçekleştirilen bu çalışmada katılımcıların "çocuk" kavramına ilişkin algılarının daha iyi anlaşılabilmesi için nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni tercih edilmiştir. Fenomenolojinin amacı, fenomen ile ilgili bireysel deneyimleri, evren nitelikte bir açıklamaya indirgemektir (Creswell, 2018). Kişilerin çalışma kapsamında belirlenen fenomene ilişkin yaygın veya ortak deneyimleri anlaşılmasına çalışılır. Bu deneyimlerin anlaşılması çeşitli uygulamaların ve politikaların üretilmesi ve fenomene yönelik özellikleri daha detaylı anlayabilmek açısından önemlidir (Creswell, 2018). Gerçekleştirilen çalışmada çocuk kavramı fenomen olarak belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Pamukkale Üniversitesi, Denizli Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu (n=110, %21.4), Kale Meslek Yüksekokulu (n=187, %36.5) ve Tavas Meslek Yüksek Okulu (n=216, %42.1) bünyesinde Çocuk Gelişim Programında öğrenim gören 513 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcılara ilişkin sınıf ve eğitim düzeyi ile ilgili demografik bilgiler Tablo 1'de belirtilmektedir.

Tablo 1.

Katılımcılara ilişkin sınıf ve lise mezuniyeti ile ilgili demografik bilgiler

Kişisel Bilgiler		n	%
Sınıf	Birinci Sınıf	270	52.6
	İkinci Sınıf	243	47.4
	Toplam	513	100.0
Lise Mezuniyeti	Meslek Lisesi mezunu (Çocuk Gelişim)	234	45.6
	Anadolu Lisesi	164	31.9
	İmam Hatip Lisesi	40	7.9
	Diğer	75	14.6
	Toplam	513	100.0

Tablo 1 incelendiğinde, çalışma grubunun 270'inin birinci sınıf (% 52.6) ve 243'ünün ikinci sınıf (% 47.4) öğrencisi olduğu görülmektedir. Tablo 1'de ayrıca katılımcıların büyük bir bölümünün lise mezuniyetlerinin, meslek liselerinin çocuk gelişim bölümü olduğu (n=234; %45.6) anlaşılmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Katılımcıların "çocuk" kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları belirlemek üzere katılımcılardan "Çocuk..... gibidir, çünkü....." ifadesini tamamlamaları istenmiştir. Katılımcılara bu ifadeyi doldurmaları için yaklaşık yarım saat süre verilmiş ve katılımcıların sadece tek bir metafor üzerinde odaklanmaları istenmiştir. Öğrencilerin yazdığı bu ifade birer "doküman" olarak bu araştırmanın veri kaynağını oluşturmaktadır.

Araştırmada veriler, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 26/08/2020 tarih ve 68282350/2018/G06 sayı ile etik kurul uygunluk onayı ile öğrencilerden toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizi ile ilgili gerçekleştirilen aşamalar Şekil 1'de gösterilmektedir.

Şekil 1. Verilerin analizi ile ilgili gerçekleştirilen aşamalar

Araştırmada verilerin analizi Şekil 1’de de gösterildiği gibi üç aşamada gerçekleştirilmiştir:

1. Metaforların kodlanması aşaması: Katılımcıların oluşturdukları yazılı dokümanlarda ifade edilen metaforlar bilgisayar ortamına geçirilerek kodlar oluşturulmuştur. Her koda metaforun kendi ismi verilmiştir. Bu aşamada, oluşturulan metaforların nedenleri de bilgisayar ortamına kodlar ile birlikte aktarılmıştır.
2. Kategorilerin oluşturulma aşaması: Bu aşamada metafor kodları katılımcıların “çocuk” kavramına bakış açısı bakımından değerlendirilerek kategorilere ayrılmıştır. Bu bağlamda araştırmada 18 farklı kavramsal kategori belirlenmiştir.
3. Geçerlik ve güvenilirlik: Araştırmanın güvenilirliğini için oluşturulan metafor tablosu ile kategoriler 3 uzman görüşüne sunulmuştur. Araştırmanın geçerliği için ise nitel araştırmalara uygun olarak veri analiz süreci ayrıntılı bir biçimde açıklanmıştır. Bununla birlikte bulgular, hem nicel olarak verilmiş hem de katılımcı ifadelerine yer verilerek nitel olarak bir arada sunulmaktadır.

Bulgular

Bu bölümde, araştırmaya katılan çocuk gelişim programı öğrencilerinin “Çocuk” kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlarla ilgili elde edilen bulgular ve yorumları bulunmaktadır.

Tablo 2’de katılımcıların “Çocuk” kavramına yönelik oluşturdukları metaforların frekans ve yüzde değerleri görülmektedir.

Tablo 2.

“Çocuk” kavramına ilişkin geliştirilen metaforların frekans ve yüzdeleri

Metafor Kodu	Metafor Adı	f	%	Metafor Kodu	Metafor Adı	f	%
1	Açık Kutu	1	0.19	82	Kapalı Kutu	1	0.19
2	Ağaç	26	5.07	83	Kar Tanesi	1	0.19
3	Ahşap Parça	1	0.19	84	Kaset	1	0.19
4	Aile	3	0.58	85	Kaynayan Tencere	1	0.19
5	Akarsuya	1	0.19	86	Kedi	1	0.19
6	Anahtar	1	0.19	87	Kelebek	1	0.19
7	Aydınlık Gelecek	2	0.39	88	Kitap	9	1.75
8	Ayna	6	1.17	89	Kukla	1	0.19
9	Bahçe	2	0.39	90	Kumbara	1	0.19
10	Balon	1	0.19	91	Kuş	3	0.58
11	Beton	1	0.19	92	Kuş Tüyü	1	0.19
12	Beyaz Kâğıt	1	0.19	93	Küstüm Çiçeği	1	0.19
13	Bilgi	1	0.19	94	Lunapark	3	0.58
14	Bilgisayar	1	0.19	95	Masumiyet	5	0.97
15	Birey	2	0.39	96	Matruşka	1	0.19
16	Bitki	9	1.75	97	Melek	11	2.14

Metafor Kodu	Metafor Adı	f	%	Metafor Kodu	Metafor Adı	f	%
17	Boş Kitap	1	0.19	98	Mevsimler	2	0.39
18	Boş Kâğıt	3	0.58	99	Meyve	1	0.19
19	Boş Kova	2	0.39	100	Miknatis	1	0.19
20	Boş Kutu	2	0.39	101	Mucize	2	0.39
21	Boş Levha	3	0.58	102	Muhabbet Kuşu	1	0.19
22	Boş Sayfa	3	0.58	103	Mum	1	0.19
23	Bulmaca	1	0.19	104	Mutluluk	15	2.92
24	Bulut	1	0.19	105	Mücevher	1	0.19
25	Cennet	1	0.19	106	Neşe	2	0.39
26	Cevher	1	0.19	107	Odun Ateşi	1	0.19
27	Çam	1	0.19	108	Okyanus	1	0.19
28	Çevresine	2	0.39	109	Orman	1	0.19
29	Çırak	1	0.19	110	Oyun	1	0.19
30	Çiçek	73	14.23	111	Oyun Hamuru	12	2.34
31	Çikolata	2	0.39	112	Oyuncak	2	0.39
32	Çocuk	4	0.78	113	Önemli Parça	1	0.19
33	Dahi	1	0.19	114	Özgür Ruh	1	0.19
34	Dalgacı Deniz	1	0.19	115	Pamuk Şeker	1	0.19
35	Defter	1	0.19	116	Papatya	3	0.58
36	Değerli Varlık	2	0.39	117	Rahatlatıcı	1	0.19
37	Demir	1	0.19	118	Renk	3	0.58
38	Dizi	1	0.19	119	Renkli Kalem	1	0.19
39	Doğa	3	0.58	120	Resim Kâğıdı	1	0.19
40	Dünya	11	2.14	121	Robot	3	0.58
41	Ebeveyn	2	0.39	122	Saf İnsan	1	0.19
42	Eğlence	2	0.39	123	Saksı	1	0.19
43	Eğlenceli Kutu	1	0.19	124	Samimiyet	1	0.19
44	Elma	1	0.19	125	Sıvı	1	0.19
45	Elma Şekeri	1	0.19	126	Sorumluluk	1	0.19
46	Elmas	2	0.39	127	Su	13	2.53
47	Elmas Madeni	1	0.19	128	Sünger	1	0.19
48	En Güzel Varlık	1	0.19	129	Sürpriz Yumurta	1	0.19
49	Enerji	1	0.19	130	Şah Damarı	1	0.19
50	Ev	1	0.19	131	Şair	1	0.19
51	Fener	1	0.19	132	Şeker	2	0.39
52	Fidan	31	6.04	133	Tahta	1	0.19
53	Filiz	2	0.39	134	Tarla	2	0.39

Metafor Kodu	Metafor Adı	f	%	Metafor Kodu	Metafor Adı	f	%
54	Film	1	0.19	135	Tatlandırıcı	1	0.19
55	Filozof	1	0.19	136	Tatlı	1	0.19
56	Fotoğraf Makinesi	1	0.19	137	Temel	1	0.19
57	Gece Lambası	1	0.19	138	Temiz Kâğıt	1	0.19
58	Gelecek	8	1.56	139	Temiz Kalp	1	0.19
59	Gizemli Kutu	1	0.19	140	Temiz Sayfa	1	0.19
60	Gökkuşağı	11	2.14	141	Tohum	12	2.34
61	Gökyüzü	4	0.78	142	Tomurcuk	2	0.39
62	Gölge	1	0.19	143	Top	1	0.19
63	Gül	13	2.53	144	Toprak	6	1.17
64	Gülümseme	2	0.39	145	Uçan Balon	1	0.19
65	Güneş	20	3.90	146	Uçurtma	2	0.39
66	Ham Madde	1	0.19	147	Umut	1	0.19
67	Hamur	12	2.34	148	Uzay	1	0.19
68	Hayal Gücü	2	0.39	149	Üzüm	1	0.19
69	Hayalperest	1	0.19	150	Üzüm Bağı	1	0.19
70	Hayat	4	0.78	151	Valiz	1	0.19
71	Hayvan	1	0.19	152	Yapboz	1	0.19
72	Hazine	1	0.19	153	Yaprak	1	0.19
73	Hiçbir Şey	3	0.58	154	Yaşam Gücü	1	0.19
74	Huzur	2	0.39	155	Yaşam Kaynağı	1	0.19
75	Işık	3	0.58	156	Yaşam Parçası	1	0.19
76	İnsan	3	0.58	157	Yemek	2	0.39
77	İnşaat	1	0.19	158	Yıldız	9	1.75
78	İşlenmemiş Elmas	1	0.19	159	Yontulmamış Taş	1	0.19
79	Kâğıt	1	0.19	160	Zaman	1	0.19
80	Kalp	1	0.19	161	Zekâ Küpü	2	0.39
81	Kamera	1	0.19				
					Toplam	513	100

Araştırmada, katılımcıların çocuk kavramına yönelik oluşturdukları metaforlar, nedenleri incelenerek ortak özellikleri bakımından gruplandırılmış ve her bir grup için kategoriler oluşturulmuştur. Elde edilen bu kategoriler Tablo 3'de belirtilmektedir.

Tablo 3.
"Çocuk" kavramına yönelik kategoriler

Kategoriler	Metaforlar	Kategori İçindeki Metafor Türü Frekansı	Kategori İçindeki Toplam Metafor Frekansı
Bilgi kaynağı olarak çocuk	Hayat (1), Kitap (3),	2	4
Bilinmeyen, gizemli bir varlık olarak çocuk	Bulmaca (1), Cennet (1), Çiçek (1), Dizi (1), Doğa (1), Dünya (1), Eğlenceli kutu (1), Elma Şekeri (1), Gizemli Kutu (1), Hayat (1), Kapalı kutu (1), Kitap (3), Kukla (1), Matruşka (1), Mevsim (2), Orman (1), Oyun Hamuru (1), Sürpriz yumurta (1), Şah Damarı (1), Uzay (1), Yapboz (1), Zaman (1)	22	25
Değerli bir varlık olarak çocuk	Cevher (1), Çiçek (1), Değerli eşya (2), Dünya (1), Elmas (1), Fidan (1), Gökkuşluğu (2), Gökyüzü (1), Güneş (1), Kuş tüyü (1), Melek (1), Mücevher (1), Renk (1)	13	15
Doğal bir varlık olarak çocuk	Kuş (1), Özgür ruh (1), Samimiyet (1), Uçan balon (1),	4	4
Gelişen bir varlık olarak çocuk	Ağaç (1), Bilgisayar (1), Bitki (1), Çiçek (4), Dahi (1), Dalgalı deniz (1), Dünya (1), Elma (1), Elmas (2), Elmas madeni (1), Ev (1), Fidan (9), Gökkuşluğu (2), Gül (1), İnsan (2), Kaynayan tencere (1), Muhabbet kuşu (1), Oyun Hamuru (1), Renkli Kalem (1), Temiz kâğıt (1), Tohum (2), Toprak (1), Üzüm bağı (1), Yıldız (2), Zekâ küpü (1)	25	41
Hakları olan bir varlık olarak çocuk	Kuş (1), Mutluluk (1), Su (1), Uçurtma (1)	4	4
Hareketli, meraklı ve öğrenen bir varlık olarak çocuk	Dünya (1), Çiçek (3), Enerji (1), Fidan (1), Filozof (1), İnsan (1), Lunapark (1), Zekâ küpü (1)	8	10
İlgiye ve bakıma muhtaç hassas bir varlık olarak çocuk	Ağaç (20), Bitki (8), Çiçek (47), Fidan (14), Filiz (2), Gelecek (1), Gül (5), Kedi (1), İşlenmemiş elmas (1), Kitap (1), Kuş (1), Küstüm çiçeği (1), Oyun Hamuru (1), Papatya (2), Saksı (1), Tarla (1), Tohum (6), Tomurcuk (1), Toprak (4), Yıldız (3)	20	121
Kendine özgü, biricik bir varlık olarak çocuk	Birey (2), Boş Kutu (1), Çiçek (2), Çocuk (4), Dünya (1), Gökkuşluğu (3), Gül (2), Hazine (1), Hiçbir şey (3) Işık (1), Kar Tanesi (1), Kelebek (1), Kitap (2), Renk (2), Yıldız (2)	15	28
Mutluluk, neşe ve umut kaynağı olarak çocuk	Çiçek (2), Çikolata (2), Dünya (1), Eğlence (1), En güzel varlık (1), Fener (1), Film (1), Gece lambası (1), Gelecek (2), Gökkuşluğu (3), Gökyüzü (1), Gül (2), Gülümseme (2), Güneş (10), Hayat (1), Lunapark (2), Mucize (1), Mutluluk (9), Neşe (2), Oyuncak (1), Rahatlatıcı (1), Şeker (2), Tatlandırıcı (1), Tomurcuk (1), Yaşam kaynağı (1), Yaşam parçası (1)	26	52

Kategoriler	Metaforlar	Kategori İçindeki Metafor Türü Frekansı	Kategori İçindeki Toplam Metafor Frekansı
Oynamayı seven bir varlık olarak çocuk	Eğlence (1), Oyun (1), Oyuncak (1)	3	3
Pasif bir alıcı olarak çocuk	Bahçe (1), Beyaz Kâğıt (1), Bilgi (1), Boş Kâğıt (2), Boş Kitap (1), Boş Kova (1), Boş Levha (2), Boş Sayfa (3), Defter (1), Hayvan (1), Kaset (1), Kumbara (1), Meyve (1), Okyanus (1), Resim kâğıdı (1), Robot (3), Sıvı (1), Su (1), Sünger (1), Tahta (1), Temiz sayfa (1), Tohum (2), Valiz (1)	23	30
Saflık, doğallık, narinlik ve sevginin kaynağı olarak çocuk	Ağaç (1), Aydınlık gelecek (1), Boş Kutu (1), Bulut (1), Çam (1), Çiçek (4), Doğa (1), Dünya (2), Fidan (1), Gökyüzü (2), Gül (2), Güneş (1), Hayat (1), Huzur (2), Kalp (1), Masumiyet (5), Melek (10), Mutluluk (4), Önemli Parça (1), Pamuk Şeker (1), Papatya (1), Saf insan (1), Su (7), Temiz kalp (1), Yıldız (1)	26	54
Şekillendirilebilen bir hammadde olarak çocuk	Ahşap Parça (1), Anahtar (1), Ayna (1), Balon (1), Beton (1), Demir (1), Dünya (1), Ham madde (1), Hamur (10), Oyun hamuru (9), Sorumluluk (1), Su (1), Temel (1), Top (1), Yontulmamış taş (1)	15	32
Toplumun ve geleceğin temeli olarak çocuk	Ağaç (1), Aydınlık gelecek (1), Fidan (1), Gelecek (4), Güneş (7), Hayal Gücü (1), Işık (2), İnşaat (1), Mutluluk (1), Su (3), Umut (1), Yaşam gücü (1)	12	24
Yansıtıcı bir varlık olarak çocuk	Açık Kutu (1), Ağaç (1), Aile (3), Ayna (5), Bahçe (1), Boş Kâğıt (1), Boş Kova (1), Boş Levha (1), Çevresine (2), Çiçek (5), Doğa (1), Dünya (2), Ebeveyn (2), Fidan (4), Fotoğraf makinesi (1), Gelecek (1), Gölge (1), Gül (1), Güneş (1), Hamur (2), Kâğıt (1), Kamera (1), Mıknatıs (1), Mucize (1), Tarla (1), Tohum (2), Toprak (1), Üzüm (1), Yaprak (1)	29	47
Yaratıcı çocuk	Gökkuşağı (1), Hayal gücü (1), Hayalperest (1), Şair (1)	4	4
Yönlendirilmeye ihtiyaç duyan çocuk	Ağaç (2), Akarsu (1), Çıracık (1), Çiçek (4), Mum (1), Odun ateşi (1), Tatlı (1), Uçurtma (1), Yemek (2), Yıldız (1)	10	15
TOPLAM		261	513

Tablo 3 incelendiğinde, araştırma kapsamında 18 kategori oluştuğu görülmektedir. Tablo 3 de belirtilen her kategori ile ilgili araştırma bulguları aşağıda belirtilmektedir:

Bilgi kaynağı olarak çocuk, Tablo 3'e göre, bu kategori iki metafor türü (Hayat ve Kitap) ve 4 görüşten oluşmaktadır. Bu kategoride bulunan katılımcıların ifadelerinden bazı örnekler aşağıda belirtilmektedir:

“Çocuk kitap gibidir çünkü sonsuz bilgiyi hem öğretir hem öğreniriz. Çocuk sayesinde bilinmeyenleri de biliriz kapağıyla birlikte seçersiniz.”(Ö.1)

Bilinmeyen, gizemli bir varlık olarak çocuk, Bu kategoriyi 25 katılımcı görüşü ve 22 metafor türü temsil etmektedir (bkn. Tablo 3). Tablo 3’e göre bu kategoride bulmaca (1), cennet (1), matruşka (1), uzay (1), gibi metaforlar bulunmaktadır. Aşağıda bu kategoride değerlendirilen katılımcı ifadelerinden örneklere yer verilmektedir.

“Çocuk kitap gibidir çünkü her bir sayfasında ayrı bir düşünce vardır çocukların hayalleri düşünceleri uçsuz bucaksızdır sizi şaşırtırlar.” (Ö.18)

“Çocuk matruşka gibidir çünkü içinden her an bir şey çıkar yeniliği hareketi hiç bitmez.” (Ö.20)

Değerli bir varlık olarak çocuk, Tablo 3’e göre katılımcıların 15’i çocuğu değerli bir varlık olarak metaforlaştırmıştır. Bu kategoride, toplam 13 farklı metafor görülmektedir. Aşağıda bu kategorideki bazı metaforlara ve örnek katılımcı ifadelerine yer verilmektedir.

“Çocuk melek gibidir çünkü eşsiz güzellikleri vardır.” (Ö.42)

“Çocuk, mücevher gibidir çünkü çocuklar inanılmaz değerlidirler paha biçilemezler” (Ö.43)

Doğal bir varlık olarak çocuk, Bu kategoriyi 4 katılımcı görüşü ve 4 metafor türü temsil etmektedir (bkn. Tablo 3). Tablo 3’e göre bu kategoride kuş (1), özgür ruh (1), samimiyet (1) ve uçan balon (1) metaforları bulunmaktadır. Aşağıda bu kategoride değerlendirilen katılımcı ifadelerinden örneklere yer verilmektedir.

“Çocuk kuş gibidir çünkü özgür olmak ister kanatsız bir meleğe benzer.” (Ö.45)

Gelişen bir varlık olarak çocuk, Çocuğu gelişen bir varlık olarak değerlendiren ifadelerin oluşturduğu bu kategori 41 katılımcı görüşü ve 25 farklı metafor ile temsil edilmektedir (bkn. Tablo 3). Bu kategoride Ağaç (1), Bilgisayar (1), Çiçek (4), Fidan (9), Yıldız (1) gibi metaforlar bulunmaktadır. Aşağıda bu kategoride yer alan katılımcı ifadelerinden bazı örneklere yer verilmiştir.

“Çocuk gökkuşağı gibidir çünkü gökkuşağı kadar renklidirler. Öğrendikçe renkleri artar kendilerini gösterirler.” (Ö.72)

“Çocuk gül gibidir çünkü her yeni bilgi aldığıında bir şey kattığında yaprağı açılır.” (Ö.74)

Hakları olan bir varlık olarak çocuk, Tablo 3’e göre bu kategoride kuş (1), mutluluk (1), su (1) ve uçurtma (1) olmak üzere 4 metafor türü bulunmaktadır. Kategori içindeki toplam metafor frekansı da 4’tür. Aşağıda bu kategoride değerlendirilen katılımcı ifadelerinden bazı örnekler yer almaktadır:

“Çocuk kuş gibidir çünkü özgürce gezmeye hakları vardır.”(Ö.89)

“Çocuk su gibidir çünkü su nasıl vücudumuz için gerekliyse çocuk içinde çocukluk güzel bir şekilde geçirilmesi gerekli önemli bir dönemdir. Çocukluğunu yaşayan çocuk her şeyi başarabilir.”(Ö.91)

Hareketli, meraklı ve öğrenen bir varlık olarak çocuk, Bu kategoriyi 10 katılımcı görüşü ve 8 metafor türü temsil etmektedir (bkn. Tablo 3). Tablo 3’e göre bu kategoride Dünya (1), çiçek (1), enerji (1), fidan (1), filozof (1) gibi metaforlar bulunmaktadır. Aşağıda bu kategoride değerlendirilen katılımcı ifadelerinden örneklere yer verilmektedir.

“Çocuk filozof gibidir çünkü her çocuk her şeyi sorgular bilmediği her şeyi öğrenmek ister.” (Ö.100)

“Çocuk enerji gibidir çünkü hareketli ve çok meraklılardır.(Ö.98)

İlgiye ve bakıma muhtaç hassas bir varlık olarak çocuk, Çocuğu ilgiye ve bakıma muhtaç, hassas bir varlık olarak değerlendiren bu kategoride 121 katılımcı görüşü ve 20 farklı metafor yer almaktadır (bkn. Tablo 3). Bu kategoride en çok kullanılan metaforların çiçek (47), ağaç (20) ve fidan (14) olduğu görülmektedir. Aşağıda bu kategoride yer alan katılımcı ifadelerinden bazı örnekler yer verilmiştir.

“Çocuk çiçek gibidir çünkü bir çiçeğe ne kadar güzel bakarsan ve ilgi gösterirsen çiçekte ona göre dönüt verir. Bakılmadığında kurur atılır çocukta böyledir bir çocuğa ne kadar güzel bakılıp ilgilenirsen o çocukta öyle dönüt verir. Bakılmadığında ise kuru bir çiçek gibi solar ve toplumdan dışlanır.” (Ö.167)

“Çocuk tarla gibidir çünkü ekmeden sulamadan ihtiyaçlarını karşılamadan verim alamayız.” (Ö.209)

Kendine özgü, biricik bir varlık olarak çocuk, Tablo 3’e göre bu kategoride birey (2), boş kutu (1), çiçek (2), çocuk (4), dünya (1) gibi 15 metafor türü bulunmaktadır. Kategori içindeki toplam metafor frekansı 28’dir. Aşağıda bu kategoride değerlendirilen katılımcı ifadelerinden bazı örnekler yer almaktadır:

“Çocuk dünya gibidir çünkü çocuk cıvil cıvil birbirinden bağımsız özellikleri olan hareketli olan bir şeydir.” (Ö.233)

“Çocuk gül gibidir çünkü her çocuk farklıdır çeşit çeşittir hiçbiri birbirinin yerini tutamaz.” (Ö.237)

Mutluluk, neşe ve umut kaynağı olarak çocuk, Çocuğu mutluluk, neşe ve umut kaynağı olan bir varlık olarak değerlendiren bu kategoride 52 katılımcı görüşü ve 26 farklı metafor yer almaktadır (bkn. Tablo 3). Tablo 3’de bu kategoride çiçek (2), çikolata (2), şeker (1), lunapark (2) gibi metaforların olduğu görülmektedir. Aşağıda bu kategoride yer alan katılımcı ifadelerinden bazı örnekler yer verilmiştir.

“Çocuk çikolata gibidir çünkü mutluluk huzur verir sinirliyi sakinleştirir.” (Ö.256)

“Çocuk lunapark gibidir çünkü etrafı cıvil cıvil aydınlatır, gülümsetir, mutluluk verir.” (Ö.284)

Oynamayı seven bir varlık olarak çocuk, Tablo 3’e göre bu kategoride eğlence (1), oyun (1) ve oyuncak (1) olmak üzere 3 metafor bulunmaktadır. Kategori içindeki toplam metafor frekansı 3’tür. Aşağıda bu kategoride değerlendirilen katılımcı ifadelerinden bazı örnekler yer almaktadır:

“Çocuk eğlence gibidir çünkü hayatı eğlenerek oynayarak öğrenir ve hayata kendini hazırlar.” (Ö.305)

“Çocuk oyuncak gibidir çünkü onlarla oyun oynayıp vakit geçirmekten mutlu olurlar.” (Ö.306)

Pasif bir alıcı olarak çocuk, Bu kategoriyi 30 katılımcı görüşü ve 23 metafor türü temsil etmektedir (bkn. Tablo 3). Tablo 3’e göre bu kategoride boş kâğıt (2), boş levha (2), robot (3), kaset (1), tahta (1) gibi metaforlar bulunmaktadır. Aşağıda bu kategoride değerlendirilen katılımcı ifadelerinden örnekler yer verilmektedir.

“Çocuk robot gibidir çünkü bilgi aktardıkça istenilen durumu geri alabiliyoruz. Çocuk ne yaptırılırsa yapar.” (Ö.329)

“Çocuk valiz gibidir çünkü içine ne koyarsan onu alır içini bilgilerle doldurmak bizim elimizdedir.” (Ö.337)

Saflık, doğallık, narinlik ve sevginin kaynağı olarak çocuk, Bu kategoriyi 54 katılımcı görüşü ve 26 metafor türü temsil etmektedir (bkn. Tablo 3). Tablo 3’e göre bu kategoride ağaç (1), hayat (1), melek (1), mutluluk (1), papatya (1) gibi metaforlar bulunmaktadır. Aşağıda bu kategoride değerlendirilen katılımcı ifadelerinden örnekler yer verilmektedir.

“Çocuk melek gibidir çünkü çok saf temiz ve güzeller, hiçbir şeyin farkında değiller.” (Ö.370)
“Çocuk papatya gibidir çünkü saf temiz ve masumlardır bir o kadarda güzel kokarlar.” (Ö.381)

Şekillendirilebilen bir hammadde olarak çocuk, Çocuğu şekillendirilebilen bir ham madde olarak değerlendiren bu kategoride 32 katılımcı görüşü ve 15 farklı metafor türü yer almaktadır (bkn. Tablo.3). Tablo 3’de bu kategoride ahşap parça (1), demir (2), hamur (10) gibi metaforların olduğu görülmektedir. Aşağıda bu kategoride yer alan katılımcı ifadelerinden bazı örneklere yer verilmiştir.

“Çocuk hamur gibidir çünkü ne şekil verirsek onu alır” (Ö.401)
“Çocuk beton gibidir çünkü sen üzerinde ne yaparsan o şekli alır.” (Ö.396)

Toplumun ve geleceğin temeli olarak çocuk, Çocuğu toplumların geleceği olarak değerlendiren bu kategoride 24 katılımcı görüşü ve 12 farklı metafor türü yer almaktadır (bkn. Tablo 3). Tablo 3 incelendiğinde bu kategoride aydınlık gelecek (1), güneş (7), su (3), umut (1) gibi metaforların yer aldığı görülmektedir. Bu kategoride yer alan katılımcı ifadelerinden bazıları aşağıda belirtilmektedir:

“Çocuk güneş gibidir çünkü geleceğimizin aydınlık parlak yüzleridir.” (Ö.432)
“Çocuk umut gibidir çünkü onlar geleceğin umutları ve yarınlarıdır.” (Ö. 446)

Yansıtıcı bir varlık olarak çocuk, Bu kategoriyi 47 katılımcı görüşü ve 29 metafor türü temsil etmektedir (bkn. Tablo 3). Tablo 3’e göre bu kategoride aile (3), ayna (5), fidan (4), mıknaş (1), üzüm (1) gibi metaforlar bulunmaktadır. Bu kategoride yer alan katılımcı ifadelerinden bazıları aşağıda belirtilmektedir:

“Çocuk, yaprak gibidir çünkü yaprak rüzgâr ne yöne eserse yaprak o tarafa gider. Çocukta önünde ne yapılırsa onu örnek alır.” (Ö. 494)
“Çocuk ayna gibidir çünkü ona nasıl bakarsan oda sana öyle bakar.” (Ö.457)
“Çocuk fidan gibidir çünkü çocuk doğduğunda her şeyden habersizdir. Hiçbir şeyin farkında değildir çevresinden ne görürse onu alır ve uygular.”(Ö.474)

Yaratıcı çocuk, Tablo 3’e göre bu kategoride gökkuşağı (1), hayal gücü (1), hayalperest (1) ve şair (1) olmak üzere 4 metafor türü bulunmaktadır. Kategori içindeki toplam metafor frekansı da 4’tür. Aşağıda bu kategoride değerlendirilen katılımcı ifadelerinden bazı örnekler yer almaktadır:

“Çocuk, hayal gücü gibidir çünkü düşündükleri ve davranışlarıyla her türlü kimliğe bürünebiliyorlar.” (Ö.496)
“Çocuk, şair gibidir çünkü şairler ve çocuklar hayata çok başka yerden bakıyorlar.” (Ö.498)

Yönlendirilmeye ihtiyaç duyan çocuk, Çocuğun yönlendirilmeye ihtiyacı olduğu düşünülen bu kategoride 15 katılımcı görüşü ve 10 farklı metafor türü yer almaktadır (bkn. Tablo 3). Tablo 3’de bu kategoride akarsu (1), çiçek (4), odun ateşi (1), uçurtma (1) gibi metaforların olduğu görülmektedir. Aşağıda bu kategoride yer alan katılımcı ifadelerinden bazı örneklere yer verilmiştir.

“Çocuk, akarsu gibidir çünkü nasıl akacağına siz yön verirsiniz.” (Ö. 501)
“Çocuk, uçurtma gibidir çünkü ipleri çok gevşetirsek düşerler. Havanın akışına bırakıp kontrolü sağlamak gerekir.” (Ö.510)
“Çocuk, çırak gibidir çünkü çıraklar bu hayatta bir şey bilmiyorlar biz ustalar onların yanında olmalıyız.” (Ö.502)

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çocuk Gelişimi ön lisans öğrencilerine göre “çocuk” kavramının incelendiği bu çalışmanın bulgularına göre öğrencilerin “çocuk” kavramına ilişkin 161 metafor geliştirdikleri belirlenmiştir. Bu metaforlardan 100’ü bir kez söylenmişken, 61 metafor birden fazla kez söylenmiştir. En sık belirtilen ilk üç metaforun “çiçek”, “fidan” ve “ağaç” olmak üzere birbirleriyle oldukça ilişkili doğadaki kavramlar olduğu görülmektedir. Katılımcıların önemli bir bölümünün çocukları, doğadaki gelişen varlıklara benzettikleri söylenebilir.

Çalışmada, katılımcıların çocuk kavramı için ifade ettiği metaforların nedenleri analiz edildiğinde, farklı kategoriler belirlenmiştir. Araştırma kapsamında 18 kategori (*bilgi kaynağı olarak çocuk, bilinmeyen, gizemli bir varlık olarak çocuk, değerli bir varlık olarak çocuk, doğal bir varlık olarak çocuk, gelişen bir varlık olarak çocuk, hakları olan bir varlık olarak çocuk, hareketli, meraklı ve öğrenen bir varlık olarak çocuk, ilgiye ve bakıma muhtaç hassas bir varlık olarak çocuk, kendine özgü, biricik bir varlık olarak çocuk, mutluluk, neşe ve umut kaynağı olarak çocuk, oynamayı seven bir varlık olarak çocuk, pasif bir alıcı olarak çocuk, saflık, doğallık, narinlik ve sevginin kaynağı olarak çocuk, şekillendirilebilen bir hammadde olarak çocuk, toplumun ve geleceğin temeli olarak çocuk, yansıtıcı bir varlık olarak çocuk, yaratıcı çocuk, yönlendirilmeye ihtiyaç duyan çocuk*) olduğu ortaya konulmuştur.

Bu kategoriler içinde en fazla sayıda metaforun yer aldığı kategoriler sırasıyla *yansıtıcı bir varlık olarak çocuk, saflık, doğallık, narinlik ve sevginin kaynağı olarak çocuk, mutluluk, neşe ve umut kaynağı olarak çocuk* ve *gelişen bir varlık olarak çocuk* kategorileridir.

“Yansıtıcı bir varlık olarak çocuk” kategorisi, 29 metaforla, en yüksek metafora sahip kategoridir. Bu kategoride, “Açık Kutu, Ağaç, Aile, Ayna, Bahçe, Boş Kâğıt, Boş Kova, Boş Levha, Çevresine, Çiçek, Doğa, Dünya, Ebeveyn, Fidan, Fotoğraf makinesi, Gelecek, Gölge, Gül, Güneş, Hamur, Kâğıt, Kamera, Miknatis, Mucize, Tarla, Tohum, Toprak, Üzüm, Yaprak” metaforları yer almaktadır. “Saflık, doğallık, narinlik ve sevginin kaynağı olarak çocuk” ve “mutluluk, neşe ve umut kaynağı olarak çocuk” kategorilerinde 25 metafor bulunmaktadır. “Saflık, doğallık, narinlik ve sevginin kaynağı olarak çocuk” kategorisindeki metaforlar, “Ağaç, Aydınlık Gelecek, Boş Kutu, Bulut, Çam, Çiçek, Doğa, Dünya, Fidan, Gökyüzü, Gül, Güneş, Hayat, Huzur, Kalp, Masumiyet, Melek, Mutluluk, Önemli Parça, Pamuk Şeker, Papatya, Saf İnsan, Su, Temiz Kalp, Yıldız”; “mutluluk, neşe ve umut kaynağı olarak çocuk” kategorisinde ise, “Çiçek, Çikolata, Dünya, Eğlence, En Güzel Varlık, Fener, Film, Gece Lambası, Gelecek, Gökkuşluğu, Gökyüzü, Gül, Gülümseme, Güneş, Hayat, Lunapark, Mucize, Mutluluk, Neşe, Oyuncak, Rahatlatıcı, Şeker, Tatlandırıcı, Tomurcuk, Yaşam Kaynağı, Yaşam Parçası” metaforları bulunmaktadır. “Gelişen bir varlık olarak çocuk” kategorisinde bulunan metafor sayısı 25’tir. Bu kategoride katılımcıların, “Ağaç, Bilgisayar, Bitki, Çiçek, Dahi, Dalgalı Deniz, Dünya, Elma, Elmas, Elmas Madeni, Ev, Fidan, Gökkuşluğu, Gül, İnsan, Kaynayan Tencere, Muhabbet Kuşu, Oyun Hamuru, Renkli Kalem, Temiz Kâğıt, Tohum, Toprak, Üzüm Bağı, Yıldız, Zekâ Küpü” metaforları oluşturdukları belirlenmiştir.

Kuyucu, Şahin ve Kapıcıoğlu (2013) tarafından 2013’de yapılan araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin “çocuk” kavramına yönelik zihinsel imgeleri incelenmiştir. Bu çalışmanın (Kuyucu, Şahin ve Kapıcıoğlu, 2013) sonuçlarına göre çocuklar en çok “hamur”a benzetilmiş, “Yansıtıcı olarak çocuk” kategorisinde de 7 metafor yer almakla birlikte en çok metaforun yer aldığı kategori, “şekillendirilebilen bir hammadde olarak çocuk” olmuştur.

Bu araştırma ve konu ile ilgili çalışmalara bakıldığında, “çocuk” kavramını tanımlamak için çok çeşitli metaforlara ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu bulgu, çocukların çok yönlü varlıklar olduğunu ortaya koymanın yanı sıra katılımcıların da bu farklı boyutlara odaklanabildiğini göstermektedir. Metaforlar sayesinde kişilerin kavramlarla ilgili zihinsel imgelerini belirleme fırsatı sağlanabilmektedir. Bu sayede, kişilerin bakış açısı, düşünce yapıları ortaya konulacaktır. Bu çalışmada, çocuk gelişimcilerin çocuk “Bilgi kaynağı”, “Bilinmeyen, gizemli” “Değerli”, “Doğal”, “Gelişen”, “Hakları olan”, “Hareketli, meraklı ve öğrenen”, “İlgiye ve bakıma muhtaç, hassas” “Kendine özgü, biricik”, “Mutluluk, neşe ve umut kaynağı”, “Oynamayı seven”, “Pasif bir alıcı”, “Şekillendirilebilen bir hammadde”, “Toplumun ve geleceğin temeli”, “Yansıtıcı”, “Yaratıcı” ve Yönlendirilmeye ihtiyaç duyan” bir varlık olarak görülmüştür. Bu kategoriler, Çocuk Gelişimi ön lisans öğrencilerinin “çocuğa” karşı duyarlı, ilgili bir bakış açısı içinde olduklarını ve “çocukları” tanıdıklarını ortaya koymaktadır.

Çocuk gelişimi ön lisans öğrencilerinin belirttikleri bu özelliklerin önemli bir bölümü konu ile ilgili diğer çalışmalarda da vurgulanmıştır. Örnek olarak, Demirbaş’ın (2015) Sağlık Bilimleri Fakültesi’nde okuyan 169 Çocuk gelişimi bölümü öğrencisiyle yaptığı çalışmada, “çocuk” kavramı, 10 kategoride toplanan 62 metafor ile açıklanmıştır. Yansıtıcı olarak çocuk” kategorisinde 12 metaforun yer aldığı çalışmada, “Şekillendirilebilen bir hammadde olarak çocuk” en çok metaforun yer aldığı kategori, olmuştur (Demirbaş, 2015). Gülen ve Dönmez’in (2020) araştırmasında da Çocuk Gelişimi ön lisans programına devam eden 104 öğrenci “çocuk” kavramına yönelik 8 kategoride 51 metafor belirtmişlerdir. Bu kategoriler içerisinde “Eğitilebilir olma” en çok metaforun yer aldığı kategori olmuştur. Bu çalışmada “Yansıtıcı bir varlık olarak çocuk” kategorisi, sekiz kategoriden altıncı sırada yer almaktadır. Akgün (2016), 100 okul öncesi öğretmen adayıyla yaptığı çalışmada “çocuk” kavramına yönelik 11 kategoriye ayrılan 61 metafor belirlemiştir. Bu kategoriler içerisinde “Yönlendirilebilir ve işlenebilir olma”, en fazla metafora sahip kategori olmuştur. Çocuğu Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği bölümünde okuyan 408 anne-baba ile yapılan bir çalışmada (Ercan, 2014) 1117 metafor üretilmiştir. Dört kategorideki sekiz içerikte yer alan metaforlardan en çok kategoriye sahip olanı, aktif çocuk imgesi kategorisindeki “Neşeli-mutlu” içeriğidir. Pesen (2015) 100 anne-baba ile gerçekleştirdiği çalışmada, “çocuk” kavramına ilişkin 10 kategoride 77 metafor elde etmiştir. “Mutluluk kaynağı olarak çocuk” kategorisi, en fazla metafora sahip olan kategoridir. Bu çalışmada en çok metafora sahip olan “Yansıtıcı olarak çocuk” kategorisi, Pesen’in (2015) çalışmada 3. sırada yer almıştır.

Silik, Silik ve Atar (2021), rekreasyon bölümü öğrencileri ile gerçekleştirdikleri çalışmada, katılımcıların en çok ürettikleri metaforların çiçek, ağaç/yaş ağaç ve fidan olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların çocuk algılarının 20 kategori altında toplandığı çalışmada en çok metaforun üretildiği kategorilerin “eğitimden etkilenebilir olma, muhtaç olma, yönlendirilebilir ve işlenebilir olma” kategorilerde olduğu saptanmıştır. Silik, Silik ve Çetinkaya (2022), turizm çalışanları ile gerçekleştirdikleri araştırmalarında katılımcıların çocuk kavramına yönelik oluşturdukları metaforların 17 farklı kategori altında toplandığını, bu kategorilerden en çok metaforun yer aldığı kategorilerin sıra ile “olumsuz duygular uyandırma, doğal ve masum olma ve olumlu duygular uyandırma” kategorileri olduğunu belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, çocukların eğitiminde rol alan katılımcılar ile gerçekleştirilen çalışmalarda oranlar farklı olmakla birlikte “Yansıtıcı olma, “Toplumun Geleceği”, “Gizemlilik”, “Mutluluk, neşe kaynağı”, “Şekillendirilebilme” gibi ortak metaforların elde edildiği görülmektedir. Çocuklarla ilgili belirtilen kategoriler, onların gelişim özelliklerini yansıtmaktadır. Bununla birlikte katılımcıları çocuğun eğitiminde birinci derecede rolü olmayan (turizm çalışanları vb.) çalışmalarda “olumsuz duygular uyandırma” gibi farklı bakış açılarının olduğu söylenebilir. Kavramlara yönelik olarak algı farklılığını oluşturan özellikler (meslek vb.) ile oluşan bakış açısının çocuk kavramına yüklenen anlamların da belirleyicisi olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışma, konu ile ilgili diğer çalışmalara (Akgün, 2016; Demirbaş, 2015; Gülen ve Dönmez, 2020; Kuyucu, Şahin ve Kapıcıoğlu, 2013) göre daha fazla metaforun belirtilmesi açısından dikkat çekmektedir. Ayrıca “Hakları olan”, “Kendine özgü, biricik”, “Yaratıcı” olma gibi benzer çalışmalarda yer almayan kategoriler, bu çalışmada bulunmaktadır. Bu bulgu, katılımcıların çocuğa yönelik çok yönlü bakış açılarını ortaya koyması açısından önem taşımaktadır. Nitekim, Gülen ve Dönmez’in (2020 s. 3673) araştırmasında, “çocuğun başlı başına bir birey olduğu gerçeğinin unutulduğu” belirtilmiştir. Bu çalışmada ise “Kendine özgü, biricik” kategorisindeki 15 metaforla, “Birey, Dünya, Hiçbir şey, Kar Tanesi, Kelebek, Yıldız” gibi benzetmeler yapılmıştır.

Araştırmanın bulguları, çocuk ile ilgili ilişkili olan meslek gruplarındaki kişilerin “çocuk” kavramına yönelik zihinsel imgelerinin ortaya konulmasının önemini belirtmektedir. Çocuk Gelişimi, Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği bölümleri başta olmak üzere Sağlık Bilimleri, Tıp Fakültesi, Eğitim Fakültesi gibi çocukla ilişkili bölümlerin yer aldığı birimlerdeki çeşitli dersler ve uygulamalar ile çocukları farklı açılardan tanımanın desteklenmesi gerekmektedir. Çocuklarla birebir çalışmayı, çocukları gözlemlemeyi destekleyecek dersler arttırılmalı, bu dersler içerisinde öğretim elemanı ile öğrenci arasındaki etkileşimin devamlılık göstermesi sağlanmalıdır.

Çocuklar, gerek gelişimleri, gerekse eğitimleri açısından toplumdaki her kesimi ilgilendiren ve doğrudan ya da dolaylı olarak her kesimle etkileşim içinde bulunan bir topluluktur (Fass, 2003). Bu bağlamda, eğitimciler ve çocuk ile ilgili meslek dallarının yanı sıra anne, baba, eğitim kurumlarındaki yöneticiler ve personeller gibi çocukla doğrudan ilişki içinde olan ve olmayan kişilerin “çocuk” kavramına yönelik görüşleri de ele alınmalıdır. Bu sayede toplumun farklı kesimlerindeki “çocuk” fikri detaylı bir şekilde ortaya konulabilecektir. Ayrıca çocuk gelişimi ve okul öncesi eğitimi öğretmenliği bölümlerindeki öğrencilerin çocuk ile ilgili farklı konu başlıklarıyla ilgili görüşlerinin ortaya konulması, derslerde birtakım düzenlemelerin yapılabilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle, metafor çalışmaları yaygınlaştırılmalıdır.

Kaynakça

- Akgün E. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının “çocuk” ve “okul öncesi öğretmeni” kavramına ilişkin metaforik algıları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1652-1672.
- Akıncı Demirbaş, E. (2015). Çocuk gelişimi bölümü üniversite öğrencilerinin “çocuk” kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 295-303.
- Alpaslan, S., ve Kutaniş, R. Ö. (2007). Bilimsel bilgi üretiminde metaforların rolü: Destek mi, Engel mi? *Bilgi*, 15 (2), 1-16.
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. (M. Bütün & S. B. Demir, Çev. Ed.) Ankara: Siyasal Yayın Dağıtım
- Eraslan, L. (2011). Sosyolojik metaforlar. *Akademik Bakış Dergisi*, 27, 1-22.
- Ercan, R. (2014). Anne babaların günümüzde sahip olduğu çocuk imgeleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 30, 377-396.
- Fass, P. S. (2003). Children and Globalization. *Journal of History*. 36 (4), 963-977. Çocuklar ve Küreselleşme. Çeviren: Nihal Ahioğlu, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2004, cilt: 37, sayı: 1, ss. 141-155.
- Geary, J. (2012). *I Is an other: The secret life of metaphor and how it shapes the way we see the World*. New York: Harper Collins.
- Gülen, S., ve Dönmez, İ. (2020). Çocuk gelişimi programında okuyan öğrencilerin “çocuk” ve “çocuk gelişimi” kavramlarına yönelik metaforlarının belirlenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15, 25, 3654-3683.
- Güncel Türkçe Sözlük (2020). <https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi: 06.07.2020.
- Jensen, D. F. N. (2006). Metaphors as a bridge to understanding educational and social contexts. *International Journal of Qualitative Methods*, 5(1), Article 4. Retrieved [date] from http://www.ualberta.ca/~iiqm/backissues/5_1/pdf/jensen.pdf. Erişim tarihi: 06.07.2020.
- Koçer, H., Ünal, F., ve Eskidemir Meral, S. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının “çocuk” kavramına ve “öğretmen” kavramına ilişkin metaforlarının öğretmenlik uygulama planlamalarına yansımaları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4, 1, 171-185.
- Kuyucu, Y., Şahin, M., ve Kapıcıoğlu, O. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin “çocuk” kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2, 2, 43-53.
- Özdevecioğlu, M. (2003). Algılanan örgütsel adaletin bireylerarası saldırgan davranışlar üzerindeki etkilerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21, 77-96.
- Parın, K. (2017). Metaforlar: Hayat, anlam ve dil. *Söylem Filoloji Dergisi*, 2, 3, 149-151.
- Pesen, A. (2015). Ebeveynlerin “çocuk” kavramına yükledikleri metaforlar. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(15), 731-748.
- Silik, D. D. , Silik, C. E. & Atar, A. (2022). Turizm sektöründe çalışanların “çocuk” kavramına ilişkin algılarının metaforlar yoluyla incelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences* , 21 (1) , 459-476 . DOI: 10.21547/jss.948610
- Silik, D. D., Silik, C. E. & Çetinkaya, F. Ö. (2021). Rekreasyon bölümü öğrencilerinin çocuk kavramına ilişkin metaforik algıları. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 51, 325-350.